

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

«12» *серпня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ГЕОГРАФІЯ ТРАНСКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

вибіркова

Освітньо-професійна програма «Регіональний розвиток і просторове планування»

Спеціальність 106 «Географія»

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Географічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «ГЕОГРАФІЯ ТРАНСОРДОНІХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування», спеціальність 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 3 від «28» лютого 2022 р.).

Розробник: Костащук Іван Іванович, професор кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.

Викладач: Костащук Іван Іванович, професор кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.

Погоджено з гарантом ОП «Регіональний розвиток і просторове планування»

Гарант освітньої програми Мирослав ЗАЯЧУК

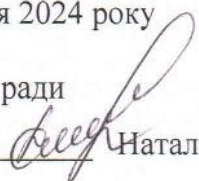
Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від “ 09 ” серпня 2024 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від “ 12 ” серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету Наталя АНДРУСЯК

Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Розширення Європейського Союзу, вступ України до СОТ, світова економічна криза, інші процеси глобалізації мають суттєвий вплив на соціально-економічний розвиток української держави. Життя ставить перед українським суспільством нові виклики зовнішнього і внутрішнього походження, які у своїй сукупності спричиняють різку диференціацію українських регіонів, насамперед прикордонних, в першу чергу за інтегральним показником, яким є показник рівня людського розвитку. Така диференціація спричинює соціальну напруженість і веде до наростання відчуженості між громадами та регіонами, що становить загрозу національній безпеці української держави. Важливим кроком для виходу із такого становища є використання потенціалу транскордонного співробітництва як інноваційного інструменту державної регіональної політики.

Разом з тим, Україною ще не у повній мірі використовується потенціал транскордонного співробітництва, що має забезпечити сталий розвиток та конкурентоспроможність транскордонних регіонів. Тому курс «Географія транскордонних територій України» призначена для здобувачів ОП «Регіональний розвиток і просторове планування» спрямована на формування практичних навичок у майбутніх фахівців щодо вироблення стратегії спільних дій у форматі «влада – громада- регіон-бізнес» для реалізації ініційованих проектів що відповідатиме інтересам прикордонних регіонів України.

Метою навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Географія транскордонних територій України» сформувати у студентів цілісний суспільно-економічний погляд на особливості та тенденції розвитку прикордонних територій, специфіку транскордонного співробітництва та визначити його роль у підвищенні конкурентоспроможності регіонів в умовах розширення сучасних євроінтеграційних процесів.

Головними завданнями навчального курсу «Географія транскордонних територій України» є: поглибити знання про міждержавні економічні, культурні, політичні відносини України з державами-сусідами, соціально-економічний розвиток прикордонних територій; оволодіти теоретико-методологічними основами транскордонної географії, теоретичними засадами єврорегіоналізації і транскордонного співробітництва, правовими стандартами транскордонної співпраці в Україні; вивчити напрямки і організаційні форми транскордонного співробітництва в Європі та участі України в них; вивчити єврорегіони за участю українських регіонів, а також їх роль в економічному розвитку прикордонних територій; розвинути уміння критичного оцінювання проблем міждержавного співробітництва України з сусідніми державами.

Пререквізити.

Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з нормативних географічних дисциплін, достатніх для засвоєння понятійно-термінологічного апарату курсу, розуміння геопросторових процесів та їх чинників у транскордонних регіонах.

Результати навчання.

Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню інтегральних та загально-професійних компетентностей.

Інтегральні компетентності:

ЗК 2. Здатність бути критичним та самокритичним. Вміти реально оцінювати власні можливості, результати та шляхи їх досягнення при розробці проектів та вирішенні завдань. Здійснювати критичне осмислення регіональних проблем

ЗК 5. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми. Здатність виявляти, ставити, вирішувати проблеми і приймати обґрунтовані рішення. Формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

ЗК 10. Здатність до сприяння, пропонування та збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

ЗК 11. Здатність до розроблення та управління проектами. Здатність правильно розмовляти та писати згідно різних комунікативних стилів, а саме: неофіційного, офіційного та наукового.

ЗК 13. Здатність спілкуватись англійською та іншими мовами ЄС та працювати в міжнародному контексті.

Професійні компетентності:

ФК 4. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументів до фахівців і нефахівців

ФК 5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг;

ФК 9. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді

ПРН 3. Вільно спілкуватися із професійних і наукових питань іноземною мовою

Уміння і навички:

ПРН 9. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг

ПРН 10. Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування;

ПРН 12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень;

ПРН 16. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні, знати:

- теоретико-методологічні основи транскордонної географії, теоретичні засади та практичні результати транскордонної співпраці України;
- суспільно-географічні особливості регіонів українсько-білоруського, українсько-російського, українсько-польського, українсько-словацького, українсько-угорського, українсько-румунського та українсько-молдавського прикордоння;
- проблеми функціонування та перспективи розвитку транскордонного співробітництва з участю українських областей;
- склад єврорегіонів та їхню ефективність для подальшого соціально-економічного розвитку територій та вирішення їхніх екологічних проблем. **вміти:**
- аналізувати розвиток транскордонного співробітництва в Європі, вплив транскордонної співпраці на інтенсифікацію соціально-економічного розвитку регіонів,
- характеризувати етнокультурне і політико-географічне значення, а також соціально-економічні аспекти формування та функціонування єврорегіонів за участю України,
- виявляти негативні наслідки утвердження концепції “Європи регіонів”.
- працювати з науковими, статистичними матеріалами з відповідної тематики.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	4	120	15	-	15	-	90		залік

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.		л	сем	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та суспільно-географічні передумови транскордонного співробітництва								
Тема 1. Географія транскордонного співробітництва в системі інтеграційних процесів	14	2	2	10				

Тема 2. Географічні передумови та правові засади транскордонної співпраці України	14	2	2	10				
Тема 3. Інституції забезпечення та підтримки розвитку транскордонної співпраці регіонів	14	2	2	10				
Тема 4. Єврорегіон як форма транскордонного співробітництва	18	2	2	14				
Разом за 1 модуль	60	8	8	44				
Змістовий модуль 2. Напрямки та організаційні форми транскордонного співробітництва регіонів України								
Тема 5. Україна в системі транскордонного співробітництва. Єврорегіони за участю України	16	2	2	12				
Тема 6. Транскордонне співробітництво західних і південно-західних областей України	16	2	2	12				
Тема 7. Транскордонне співробітництво північних і північно-східних областей України.	14	2	2	10				
Тема 8. Нові форми транскордонного співробітництва	14	1	1	12				
Разом за 2 семестр	60	7	7	46				
Разом	120	15	15	90				

Теми семінарських занять

№	Назва теми / бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та суспільно-географічні передумови транскордонного співробітництва	
1	Тема 1. Географія транскордонного співробітництва в системі інтеграційних процесів / 4
2	Тема 2. Географічні передумови та правові засади транскордонної співпраці України / 3
3	Тема 3. Інституції забезпечення та підтримки розвитку транскордонної співпраці регіонів / 4
4	Тема 4. Єврорегіон як форма транскордонного співробітництва / 4
Змістовий модуль 2. Напрямки та організаційні форми транскордонного співробітництва регіонів України	
5	Тема 5. Україна в системі транскордонного співробітництва. Єврорегіони за участю України / 4
6	Тема 6. Транскордонне співробітництво західних і південно-західних областей України / 3
7	Тема 7. Транскордонне співробітництво північних і північно-східних областей України / 4
8	Тема 8. Нові форми транскордонного співробітництва / 4

Зміст завдань для самостійної роботи

№	Тема, завдання самостійної роботи / години / бали
1	Регіональна політика ЄС, її принципи та мета.
2	Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво. /6/ 1
3	Історико-географічні передумови розвитку прикордонних областей України. / 6/ 1
4	Розвиток транспортної інфраструктури як передумова і складова транскордонної співпраці. /6/ 1
5	Єврорегіон як форма транскордонного співробітництва. /6/ 1
6	Транскордонні кластери в Європі та Україні. /6/ 1
7	Нові форми транскордонної співпраці. /6/ 1
8	Стратегія ЄС для Дунайського регіону. /6/ 1
9	Перспективи функціонування транскордонних регіонів. /6/ 1
10	Назвіть приклади транскордонних кластерів, що утворені з участю західних прикордонних областей України. /6/ 1
11	Принципи регіональної політики ЄС /6/ 1
12	Участь Закарпатської області у транскордонному співробітництві /6 / 1
13	Транскордонна співпраця Волинської області /6 / 1
14	Участь Чернівецької області в головних проектах транскордонного с-ва та єврорегіонах. /6 / 1
15	Стратегія ЄС для Дунайського регіону. Участь Одещини в ТКС. /6/1
	Всього 90 годин /15 балів.

*Питання, винесені на самостійне опрацювання, включені до підсумкового контролю

Система контролю та оцінювання

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких форм і засобів діагностики, як оцінювання практичних і самостійних робіт, тестування, оцінювання індивідуальних завдань, письмове й усне опитування. Поточний контроль проводиться під час проведення практичних занять і самостійної роботи та має на меті перевірку теоретичних знань та рівня підготовленості студента до виконання конкретного прикладного завдання. Підсумковий модульний контроль проводиться з метою оцінки й узагальнення результатів навчання на завершальному модульному етапі.

При вивченні дисципліни «Географія транскордонних територій України» використовуються такі **методи і форми контролю**:

1. Контроль засвоєння лекційного і самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу здійснюється на основі **модульного письмового тестування, оцінювання письмового виконання завдань, усної співбесіди**.

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом **їх поточної перевірки й оцінювання**.

Підсумкова оцінка (оцінка за **залік**) з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної

діяльності. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент за модульне тестування (оцінювання засвоєння лекційного та самостійно опрацьованого матеріалу), виконання практичних робіт – у сумі становить 100 балів. Оцінка за екзамен виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зі шкалою оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Особливості оцінювання

- Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	M 1	T5	T6	T7	T8	M 2		
8	6	8	8	30	8	6	8	8	30		

Впродовж семестру для перевірки знань студента та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, письмові роботи з тем самостійної роботи, виконані і здані практичні роботи. Під час здачі практичних робіт здобувач вищої освіти повинен знати сутність понять, термінів та категорій, вміти виконувати конкретне практичне завдання.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view.

Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAykF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

Рекомендована література

1. Артёмов І. В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України (монографія). Ужгород, 2009. 257 с.
2. [Бучко Ж. І.](#) Тенденції туризму та транскордонної співпраці в контексті регіональних стратегій розвитку. [Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Географічні науки](#). 2017. Вип. 7. - С. 179-184. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ksuhsgs_2017_7_28
3. Дубович І. Теоретико-методичні аспекти транскордонної географії як науково-дослідницького напрямку соціально-економічної географії. с.298-302.
4. Закон України “Про транскордонне співробітництво”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
5. Інформаційний бюлетень ІРД: Інструменти економічного розвитку місцевих громад. Серія 1 Єврорегіони, 2019. – Режим доступу: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190035.pdf>
6. Калитчак Р. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. К., 2007.
7. Михасюк І., Мальський М. Основи глобальних економічних відносин. Львів, Жешув, 2003.
8. Мікула Н. А., Толкованов В. В. Транскордонне співробітництво. – Київ: Крамар, 2011. 259 с.
9. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004.
10. Підгірна В.Н. Систематизація теорій двостороннього співробітництва у форматі визначення національних пріоритетів розвитку українсько-румунських економічних відносин. *«Трансформації в глобальній економіці та Україна»:*

Монографія за ред. І.М. Школи та О.В. Бабінської; Черн. торг-економ. інститут КНТЕУ. Чернівці: Друк АРТ, 2014. С.281-305.

11. Підгірна В.Н. Соціально-економічні критерії оптимізації українсько-румунського економічного співробітництва в контексті транскордонної співпраці. *«Транскордонне співробітництво»*: Монографія за ред. І.М. Школи, О.В. Бабінської. Чернівці: Прут, 2012. С. 404-418.

12. Підгірна В.Н. Формування торговельно-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом через призму досвіду Румунії. *«Україна-Європейський Союз: вектори розвитку взаємовідносин»*. Монографія за ред. В.В. Прядка. Чернівці: БДФА, 2010. 467-491.

13. Постанова Верховної Ради України «Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-12#Text>

14. Синергія програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні. Упоряд. Є. Романенко. Чернівці: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2018. 92с.

15. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Львів, ВЦ. ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 444 с.

16. Шаблій О. І. Суспільна географія: у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 706 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет. URL : www.lawukraine.com.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL : www.ukrstat.gov.ua.

3. Офіційний сайт електронної бібліотеки. URL : www.lib.com.ua.

4. Офіційний сайт інституту економічних досліджень і політичних консультацій. URL : www.ier.kiev.ua.

5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL : www.lsl.lviv.ua.

6. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.

7. Офіційний сайт наукової бібліотеки Донецького університету. URL : www.library.dongu.donetsk.ua.

8. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича. URL : www.lib-gw.univ.kiev.ua.

9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічного дослідження при Президенті УКРАЇНИ. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/245/>

10. Офіційний сайт національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua.

11. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова. URL : www.uceps.org.

12. Офіційний сайт урядового порталу Кабінету Міністрів України. URL : www.kmu.gov.ua